

Bidbook

Stadsmaquette 's-Hertogenbosch

Een innovatieve stadsmaquette

's-Hertogenbosch
Datum: 4-10-2017
Status: Definitief
Versie: (3.2)

Inleiding

De stichting Stadsmacquette 's-Hertogenbosch zoekt naar vormen van ondersteuning en samenwerking voor een uniek project. De stadsmacquette die sinds oktober 2016 in de openbare ruimte staat, staat voor ons niet op zichzelf. Zij vormt een belangrijke schakel in de informatie keten. Na deze macquette presenteren we nu de resultaten van een diepgravend onderzoek over het ontstaan en de geschiedenis van de wijk "De Uilenburg" dat gaat resulteren in een boek en een dataopslag voor bezoekers die wordt ontsloten via een APP. Een integrale visie dus van "van onderzoeker tot bezoeker" die schematisch als volgt is weer te geven

Onderzoeken → **Data opslag** ← APP → **macquette** ← (Via Smartphone) Vragen van bezoekers

Achtereenvolgens wordt nader ingegaan op de uniciteit van dit project de ervaringen met de stadsmacquette, de integrale visie en de organisatie .

Een Uniek project

Het unieke van ons project is dat we de originele bronnen v.a. 1376, die betrekking hebben op de Uilenburg, hebben onderzocht, getranscribeerd (door de historica/latinist Ester Vink). Den Bosch is een van de weinige steden die nog beschikken over de originele bronnen uit die tijd, zij het vaak in het latijn¹.

Sasse van Ysselst is in zijn Magnum Opus (1913) 'De Voornamen Huizen en Gebouwen van 's-Hertogenbosch' niet verder gegaan dan 1500. Hij ging daarbij ook nog eens selectief te werk. In onze publicatie komen alle huizen in de Postelstraat aan bod beginnend in 13e eeuw met de bouw van Refugehuis van Postel. Het betreft de panden, liggend aan de Vughterstream (beide zijden, en het kloostergebied) die nu de Uilenburg vormen.

De dialoog met de bezoekers van de stad is het uitgangspunt en het doel van dit project. Voor de Uilenburg is er heel veel onderzoek gedaan door ons redactieteam onder leiding van dr. ir. Ad van Drunen en drs. Jan van Oudheusden. De vele unieke onderzoeksresultaten zullen ook worden vastgelegd in een boek (464 pagina's)² dat eind 2018 zal uitkomen.

Teamleden:

Bouwhistoricus : dr.ir. Ad van Drunen
Historicus : drs. Jan van Oudheusden
Archeologen : ing. Eddie Nijhof en drs. Ronald van Genabeek,
Kunsthistoricus : drs. Jan van de Vaart
Historicus/latinist : drs. Ester Vink,
Dendrochronologisch onderzoek : onderzoeksbureau BAAC.

¹ Voor dit project maken we gebruik van de vroegste bronnen van de stad, het 'Bosch Protocol'.

² Naam van de Dummy: Huys van Boxtel en zijn burens. Ondertitel: Zeven eeuwen bouwen en wonen in een Bossche stadswijk

Stichting Historische Stadsmaquette 's-Hertogenbosch

Doelstelling: "Cultuurhistorische informatieoverdracht, d.m.v. een historische stadsmaquette van de vestingstad 's-Hertogenbosch uit 1550, te realiseren in de openbare ruimte van 's-Hertogenbosch".

Datum van oprichting: 15-10-2014

Bestuur van de Stichting wordt thans, 24-8-2017, gevormd door:

- Onafhankelijke bestuurders:

Louis Backus

Wim Stevens

Hans Heesbeen

- Adviseur bouwhistorie:

Ronald Glaudemans

- Ambassadeur

Ton Meulman

Ervaringen met de stadsmaquette

Uitgangspunt

Uitgangspunt was de 3-dimensionale digitale uitwerking van de nevenstaande kaart van Jacob van Deventer (vervaardigd circa 1550, oudste afbeelding van de stadsplattegrond van 's-Hertogenbosch). Op basis van deze 3D-uitwerking wilden we een historische bronzen stadsmaquette als kunstwerk in de openbare ruimte realiseren. Deze maquette moest een zeer informatief beeld van de ruimtelijke structuur van de vestingstad geven met zijn nog laatmiddeleeuwse ommuring op het hoogtepunt van zijn bloei in de late middeleeuwen. Het stratenpatroon uit de tijd van Jheronimus Bosch, is nu

nog grotendeels aanwezig. De maquette moest aldus een stimulans zijn om deze historie te gaan verkennen en te vergelijken met de huidige en toekomstige situaties. Dit draagt ons inziens daadwerkelijk bij aan ons historisch bewustzijn als de maquette daadwerkelijk een ontmoetingspunt gaat worden, een tastbare plattegrond is maar ook als we tot innovatieve samenwerking kunnen komen.

Wat wilde we bereiken met de stadsmaquette

Een ontmoetingspunt

Wij zien de stadsmaquette als een ontmoetingspunt in de stad om de stad beter te leren kennen. Hiervoor is een QR code beschikbaar die direct cultuurhistorische informatie verstrekt om zelfstandig op pad te gaan. De maquette kan ter plaatse worden toegelicht door stadsgidsen en ter zake deskundigen. Zij kunnen de belangrijkste nog bestaande straten aanwijzen en ook de belangrijkste wijzigingen van de stadsplattegrond toelichten. Als zodanig is het een startpunt gaan vormen voor stadswandelingen en individuele verkenningen van de oude stad.

Een "tastbare" plattegrond

Stadsmaquette van het historisch centrum is al een jaar te bewonderen. Deze toont niet alleen een fraaie straatinrichting, maar is ook een rustpunt, is zeer informatief en educatief voor inwoners, werkers en bezoekers. Ook voor kinderen die graag 'voelen' is dit straatmeubel instructief alsook voor mensen met een visuele handicap. Voor deze laatste groep zijn de belangrijkste straten voorzien van brailleschrift.

Innovatieve samenwerking

Maar met de plaatsing van de stadsmaquette en overdracht van de maquette aan de gemeente 's-Hertogenbosch op 20 oktober 2016 en de introductie op de geschiedenis van middeleeuws 's-Hertogenbosch in de vorm van een boek, houdt het niet op. De stichting Stadsmaquette wil de dialoog met de bezoekers van de stad verbeteren door aan de huidige app een goede dialoogfunctie toe te voegen. De stichting stadsmaquette 's-Hertogenbosch zocht en vond daarvoor opnieuw innovatieve samenwerking met de gemeentelijke Afdeling Erfgoed en met andere kenniscentra, maar juist ook met al diegene die de informatie gaan gebruiken.

De integrale visie

Een maquette in de openbare ruimte staat niet op zichzelf, het vormt een belangrijke schakel voor de informatievoorziening met de bezoekers van de stad. Een communicatie kanaal om de smaak van de stad te pakken te krijgen. Een integrale visie van “onderzoeker tot bezoeker”:

Onderzoeken → **Data opslag** ← APP → **maquette** ← (Via Smartphone) Vragen van bezoekers

Achtereenvolgens wordt nader ingegaan op de maquette, de dataopslag en de app.

De Maquette

Verbeelding op schaal

Een maquette vormt een 3D verbeelding van een object op schaal. Verbeelding die kan ontroeren in een split second. In alle gevallen kost het echter veel moeite om een idee op een fraaie wijze vorm te geven in een maquette. Verbeelding op zichzelf ontroert jong en oud maar ontroert vooral als het kunst wordt.

In het geval van de historische stadsmquette van 's-Hertogenbosch gelden de volgende maatstaven:

- De maquette (inclusief sokkel) wordt een kunstzinnig straatmeubel in brons
- Komt op een uitgekende plaats in de binnenstad van 's-Hertogenbosch waar het de volle aandacht kan trekken
- Dient als start- en ontmoetingsplek voor verkenningen voor vele 10.000 bezoekers per jaar
- Vormt een blijvend gedenkteken van het Jeroen Boschjaar, 2016
- Verwijst naar het JBAC waar uitgebreide informatie over Jheronimus Bosch kan worden verkregen met een uitzonderlijke kijk op de stad
- Verwijzing naar stadsmquette van 's-Hertogenbosch eind 18^e eeuw in Het Noord Brabants Museum
- Inspiratiebron voor innovatie, zoals toegevoegde informatie via nieuwe techniek over verleden, heden en toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen van de stad.

Aantrekkingskracht voor velen

Aantrekkingskracht van steden versterkt hun vitaliteit. Een stad als 's-Hertogenbosch trekt door haar levendige historische binnenstad honderdduizenden bezoekers. Deze aantrekkingskracht wordt met deze maquette vergroot. De maquette zal voor bezoekers zichtbare en tastbare cultuurhistorische informatie van bieden stad en gebouwen die 's-Hertogenbosch vitaal maakte in de late middeleeuwen. De maquette is nu al een ontmoetingspunt in de stad.

Het ritme van de stad

De stadmaquette maakt cultuurhistorische informatie zichtbaar, voelbaar en beleefbaar voor burgers en bezoekers en draagt zo bij aan meer betrokkenheid bij de stad en de geschiedenis daarvan.

Toegankelijkheid is actief beleid van het Bossche stadsbestuur. De 'sH-Citymarketingstrategie legt de focus op 'Cultuurstad', waarbij stedelijke evenementen als instrument worden ingezet. Het resultaat daarvan is te merken aan het grote aantallen bezoeken aan de stad.

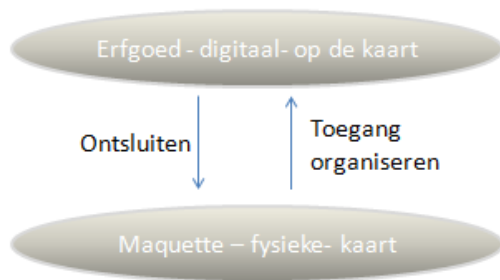
Dataopslag

Bundeling historische kennis

Met haar ondernemingsplan, geschreven onder de zeer toepasselijke titel 'Rijk Verleden, Kansrijke Toekomst', is binnen de sector Stadsontwikkeling een nieuwe afdeling gerealiseerd. Door de samenvoeging van (1) het Stadsarchief met (2) de afdeling Bouwhistorie, Archeologie en Monumenten en met (3) de taak Vestingwerken tot de afdeling Erfgoed, is de cultuurhistorie van 's-Hertogenbosch stevig op de kaart gezet. De historische kennis binnen de gemeentelijke organisatie is gebundeld.

Erfgoed –digitaal- op de kaart

Historische informatie wordt steeds intensiever (mede digitaal) geraadpleegd. Naast het 'consumeren' van cultuurhistorie is er ook veel belangstelling onder vrijwilligers om onderzoek te doen naar het Bossche verleden en dit uit te dragen en te delen. De digitale vaardigheden van de Bosschenaren en de bezoekers aan de stad en de mogelijkheid om informatie digitaal en 24/7 beschikbaar te stellen nemen nog steeds toe. Dit alles leidt tot andere vraagpatronen en aanbodmogelijkheden. Dit vraagt om eigentijdse en innovatieve antwoorden zoals "Erfgoed op de kaart". Hierdoor wordt informatie digitaal beschikbaar gesteld.

Maquette-fysiek-kaart

De maquette is een "fysieke kaart" in brons op locatie. De locatie wordt op zodanige wijze ingericht dat men op verschillende manieren met de Bossche cultuurhistorie aan de slag kan, zowel fysiek als digitaal. Ook de digitale presentatiemogelijkheden ontwikkelen zich in rap tempo (bijvoorbeeld 3D, video, animatie en virtual reality). Door de toepassing van GPS is de positie van de bezoeker met een mobiel apparaat zowel fysiek als digitaal bekend en kan er als het ware een dialoog ontstaan tussen de bezoeker en de onderzoeker.

App

Van offline naar online

Het concept begint vanuit een trigger die de gebruiker van offline naar online moet brengen. We hebben er voor gekozen om dit te doen middels een wifi Hot-spot deze wordt op een vast punt in 's-Hertogenbosch aangeboden en wanneer er op wordt Ingelogd, komt de gebruiker automatisch terecht op de Dialoog Web App (DWA) die Ontsluiten en het organiseren van de toegang tot de kennis kan managen.

ontsluiten en toegang organiseren

De DWA gaat aan de hand van data “op maat” door de gebruiker een route door ‘s-Hertogenbosch aanbieden die inspeelt op de behoeften en interesses van die zelfde gebruiker. Dat gebeurt aan de hand van Informatie die afkomstig is uit:

1. externe factoren, informatie die kan worden opgemaakt uit al beschikbare informatie.
2. interne factoren, Informatie die kan worden opgemaakt uit de rechtstreekse Input van de gebruiker

Het concept is er opgericht om over te gaan van confectie naar maatwerk en het bezoek zich ontwikkelt naar een persoonlijke beleving.

De factoren voor persoonlijke beleving van de stad:

De externe factoren zijn:

- Het bestand erfgoed op de kaart. Dit is en wordt een enorm bestand met (beheerde) kennis over erfgoed in 's-Hertogenbosch.. De omstandigheden waaronder van de kennis gebruikt gemaakt gaat worden is sterk afhankelijk van je persoonlijke informatie behoefte.
- De evenementen die actueel zijn en wellicht de aanleiding zijn voor het bezoek.
- De weersomstandigheden, seizoen gebonden en actueel.
- Het tijdstip van de dag.
- De beleid dat in 's-Hertogenbosch op verschillende onderwerpen aanwezig is. Voorbeeld is het “verkeersbeleid”. Autoverkeer alleen in de binnenstad mogelijk voor de bewoners, bezoekers parkeren aan de rand van de stad of op de transferia. En bezoekers worden gefaciliteerd als ze komen met de trein. Men kan stellen, bezoekers komen in de binnen stad per bus en te voet. Hier kan het “opvang beleid” op worden afgestemd.
- Kennis van bezoekers gedrag in de binnenstad, waar verblijven ze (b.v. Horeca) en wat bezoeken ze (St Jan, Musea, Vestingwerken etc.) en hoe verplaatsen ze zich en waarlangs.

De Interne factoren zijn:

- De mogelijkheid om de app te downloaden nadat hij daartoe is uitgenodigd en in de gelegenheid is gesteld. Bv in de bus vanaf het transferium, in het bolwerk Sint-Jan, de Parkeergarage Sint-Jan, bij de Maquette of via de website “ Erfgoed op de Kaart”. Op deze wijze kan iedereen de app (DWA) downloaden (inbegrepen updates).
- De plaats waar de bezoeker zich bevindt. Vaste oriëntatiepunten in de stad om de bezoeker te helpen met zijn oriëntatie, “Hier staat U”. Je biedt daarmee een navigatiefunctie door het erfgoed van de stad.
- Belevingsaspecten van de bezoeker persoonlijk. Deze zijn gericht op de persoonlijke wensen, kunst, cultuur, horeca, “terug naar de auto”. Je biedt hiermee een servicefunctie aan.
- Augmented reality. Essentieel voor beleven is dat kennis over het erfgoed digitaal zichtbaar wordt in de stad als men fysiek ter plekke is. Voor de binnenstad binnen de eerste stadsmuren (de “Markt plus”) geldt dat de middeleeuwse bebouwing gevisualiseerd kan worden. Hiervoor is de content vrijwel volledig aanwezig. Je biedt hiermee een belevingsfunctie aan.
- Chatten. Vanuit een centrale positie kan een callcenter worden ingericht die vragen kan beantwoorden en mee kan kijken waar de vragensteller staat. Kan de bezoeker met de “database Erfgoed op de kaart”. Functie Callcenter.

- Veiligheid. In geval van ongelukken en of veiligheidsincidenten kunnen bezoekers en de veiligheidsinstanties direct gebruik maken van het Callcenter.

Via de smartphone een dialoog voor data op “maat”

Proof of Concept: de Uilenburg

De dialoog met de bezoekers van de stad is het uitgangspunt en het doel van dit project. Hoewel er veel (Big) data beschikbaar is dat nog lang niet alle data. Centraal staan op dit moment de data over de markt, de Sint-Jan en de vestingwerken. Voor de Uilenburg is er, zoals gemeld, heel veel gedaan door het redactieteam. Hun onderzoekdata zullen ook leiden tot een boek eind 2018.

Ontwikkeling van de App

De onderzoekdata zullen tevens in de dataopslag komen (Afdeling Erfgoed en de Bossche encyclopedie) en via de Stadsmaquette toegankelijk worden gemaakt met een App voor de bezoekers van de stad. De stichting stadsmaquette heeft zich versterkt om organisatorisch effectief te blijven. Hiervoor wordt waar nodig extern capaciteit aangetrokken.

Lezingen cyclus

Het is de bedoeling om via een lezingen cyclus een bredere bekendheid te geven van de integrale aanpak. De cyclus wordt gebruikt om de integrale visie over het voetlicht te brengen, onderzoek te promoten en het boek te verkopen. Wij verwachten dat met name het basis onderwijs via smartphone en maquette een prachtige onderwijs leersituatie kunnen creëren om de interesse voor de stad te vergroten en aan te wakkeren.

Web-redactie

Op dit moment is er enorm veel onderzoek gedaan en gaande naar de Uilenburg. Dit project biedt een uitstekende mogelijkheid om het hele plan integraal te testen, “van onderzoeker naar bezoeker”. Aandachtspunten:

1. **Big data**; Lang niet alle mogelijkheden met de gebundelde (Big) data volumes zijn direct te overzien en aan de directe haalbaarheid van de dialoog app wordt hard gewerkt. Dit hele idee moet inderdaad voldoen aan de wensen van de bezoekers en dat dit uiteraard tot meer bezoeken gaat leiden, zowel zakelijk als toeristisch
2. **Integrale aanpak project Uilenburg**; Daarnaast is het van belang om het proof of concept zo in te richten dat we het integrale idee kunnen testen, inclusief het beheer van de data.
3. **De samenwerking met derden**, voor een project dat nog niet klaar is. Programmeurs, makers van video's, van animaties en virtual reality etc.

Al deze aandachtspunten komen samen bij een web-redactie, die de regie heeft over de kwaliteit, maar vooral ook over de ontwikkeling van dit project dat nooit af is.

Redactie Team:

- dr. ir. Ad van Drunen
- drs. Jan van Oudheusden

Terar Dum Prosim

“Heel mooi, maar het moet wel nut hebben’ is een spreuk die op een steen in de vestingmuur van ’s-Hertogenbosch is gebeiteld. Het is met deze motivering dat het bestuur dit bidbook heeft samengesteld en de innovatieve stadsmaquette van de historische vestingstad ’s-Hertogenbosch willen toevertrouwen aan de stad voor het Jeroen Boschjaar 2016 en tot ver daarna.